

ISSN: 2146-3042

DOI:

Covid-19 Pandemisinin Türkiye’de İlaç Sanayi Mali Yapısına Etkilerinin Analizi: EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş. Örneği*

Yıldırım Ercan ÇALIŞ**

Ayşe ATILGAN SARIDOĞAN***

Nabi KÜÇÜKGERGERLİ****

ÖZET

Dünyada toplam nüfus artışı ve artan sağlık talebine bağlı olarak, sağlık sektörünün ekonomideki rolü ve önemi de artış göstermektedir. Krizden, Covid-19 pandemisi ile ilişkili sağlık ürünleri üreten firmalar ve kronik hastalıklar için ilaç üreten firmaların etkilenme oranı, diğer ürün gruplarında ilaç üreten firmaların salımdan etkilenme düzeyine göre farklılık göstermektedir. Bu çalışmanın amacı, Borsa İstanbul’da ilaç ve sağlık sektöründen yer alan şirketlerin pandemi döneminde finansal performanslarının nasıl etkilendiğinin ve bu süreci nasıl yönettiklerinin tespitini yapmaktır. Bu bağlamda, bu çalışmada, Covid-19 pandemisinin Türkiye’de ilaç sanayi mali yapısı üzerindeki etkileri incelenmiştir. Analizde, EİS Eczacıbaşı İlaç, Sinai ve Finansal Yatırımlar Sanayi ve Ticaret A.Ş. firmasına ait mali tablolar 2019-2020 dönemleri için mali analiz teknikleri ile analiz edilmiş ve Borsa İstanbul’da ilaç ve sağlık sektöründe faaliyet gösteren, Deva Holding, Lokman Hekim Sağlık A.Ş., MLP Sağlık Hizmetleri A.Ş., Seyitler Kimya A.Ş ve Türk İlaç A.Ş- ‘nin finansal performansları ile karşılaştırılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgulara göre, Covid 19 pandemi döneminde sağlık sektöründe meydana gelen daralma, EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş., ‘nin finansal performansını etkilemiş ve satışlarında ve karlılığında beklenen artışlar gerçekleşmemiştir. Buna karşın, EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin Covid-19 pandemisi sürecinde, satışlar, maliyetler, stoklar, alacak ve borç yönetimi üzerinde gösterdiği etkinlik sayesinde mali performansında ciddi bir düşüş yaşamamıştır. Bu bağlamda, firma dışından kaynaklanan afet ve şoklar karşısında, kurumsal yönetim ve kurumsal risk politikasının etkin planlanıp yürütülmesi, firmaların sürdürülebilir büyümeleri açısından önemli rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 pandemisi, İlaç Sanayi, Mali Analiz, Muhasebe.

JEL Sınıflandırması: M20, M40, M49.

An Analysis of The Effects Of Covid Pandemic-19 On Financial Structure Of The Pharmaceutical Industry In Turkey: EIS Eczacıbaşı Pharmaceutical Inc Case

ABSTRACT

The role and importance of the health sector in the economy is increasing, depending on the total population growth in the world and the increasing demand for health. The rate of exposure of companies producing health products associated with the Covid-19 pandemic and companies producing drugs for chronic diseases from the crisis differs from the level of exposure of companies producing drugs in other product groups to the epidemic. In this context, in this study, the effects of the Covid-19 pandemic on the pharmaceutical industry financial structure in Turkey have been examined. In the analysis, EIS Eczacıbaşı İlaç, Sinai ve Finansal Yatırımlar Sanayi ve Ticaret A.Ş. 's financial statements have been analysed using financial analysis techniques for the 2019-2020 period and compared with other companies - Deva Holding, Lokman Hekim Sağlık A.Ş., MLP Sağlık Hizmetleri A.Ş., Seyitler Kimya A.Ş ve Türk İlaç A.Ş ile - in the sector. According to the findings of the study, the contraction in the health sector during the Covid 19 pandemic affected the financial performance of the Company and the expected increases in the sales and profitability of the Company have not occur. However, during the Covid-19 pandemic, the company did not experience a serious decrease in its financial performance thanks to its effectiveness on sales, costs, stocks, receivables, and debt management. In this context, effective planning and execution of corporate governance and corporate risk policies play an important role in the sustainable growth of companies in the face of disasters and shocks originating from outside the company

Keywords: Covid-19 pandemic, Pharmaceutical Industry, Financial Analysis, Accounting

Jel Classification: M20, M40, M49.

* Bu makale, 23-25 Nisan 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilen VI. Uluslararası Muhasebe ve Finans Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

Makale Gönderim Tarihi: 09.06.2021, **Makale Kabul Tarihi:** 25.07.2021, **Makale Türü:** Nicel Araştırma

** Prof.Dr., Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, ecalis@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6783-9164.

*** Dr.Öğr.Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Bölümü, aysesaridogan@comu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5160-7687.

**** Dr, Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, nkucukgergerli@bezmialem.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2995-5188.

1. GİRİŞ

Doğal afetler, salgınlar, ekonomik krizler ve terörizm gibi kriz durumları; firmalar, sektörler, ülkeler ve tüm dünya üzerinde önemli düzeyde ekonomik, sosyal ve siyasi açılardan olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Bu tür krizler karşısında özel sektör ve kamu sektörünün daha hazırlıklı ve organize olması, olumsuz etkilerin en az düzeyde kalması için önem arz etmektedir. Dünyayı saran Covid-19 pandemisi hem bireysel hem de toplumsal düzeyde sadece sağlığı tehdit etmekte kalmayıp, önemli düzeyde psikolojik, sosyolojik, finansal ve ekonomik sorunlara yol açmıştır. Covid-19 pandemisi ile birlikte toplum sağlığını korumak için alınan kısıtlayıcı tedbirler, ekonomi alanında küresel değer zincirinde, arz ve talep cephelerinde, sektörel ve küresel düzeyde önemli aksamalara yol açmıştır.

Hükümetler salgının, sağlık ve ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek için kendi koşullarına göre farklı teşvik paketleri uygulasalarda bu teşvikler ekonomik sorunların sadece derinleşmesini bir parça önleyebilmiştir. Bireyler, firmalar, sektörler ve ülkeler Covid-19 pandemisinin yarattığı olumsuz finansal ve ekonomik etkileri kendi koşullarına göre atlatılmak için ellerinden geleni yapmaya çalışmıştır. Ancak sahip oldukları koşullar ve krize karşı tepki verebilme kapasitelerine göre farklı düzeyde olumsuz etkilere maruz kalmışlardır.

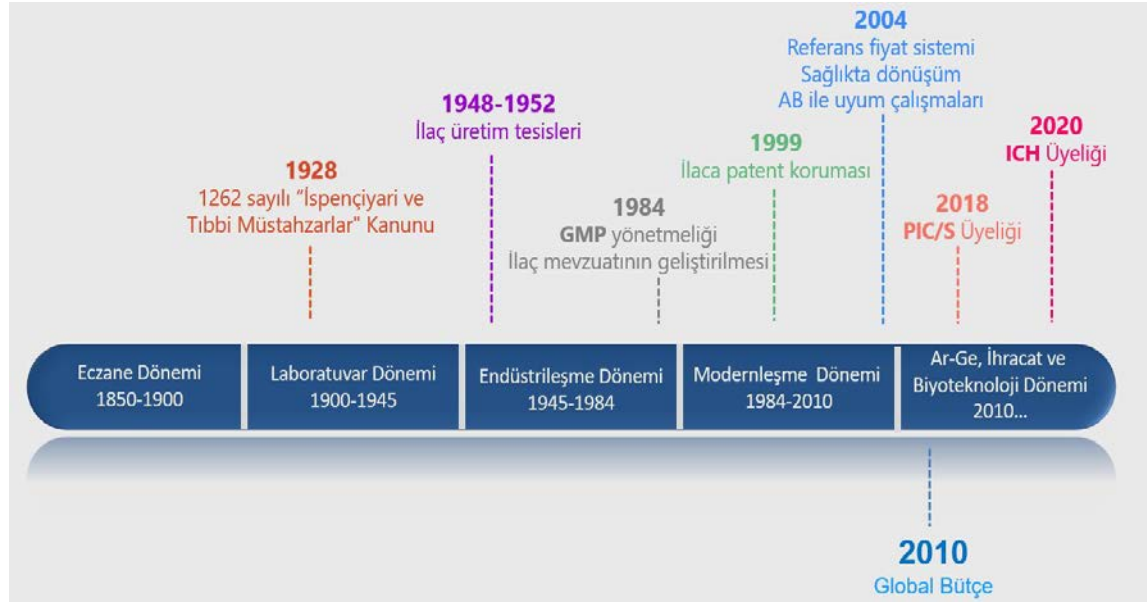
Bu bağlamda, bu çalışmanın temel amacı, Covid-19 pandemisinin Türkiye ilaç sanayii üzerindeki üzerindeki mali etkilerini analiz etmektir. Sektör düzeyinde güncel verilere ulaşma imkânı kısıtlı olduğu için, analizde EİS Eczacıbaşı İlaç, Sınai ve Finansal Yatırımlar Sanayi ve Ticaret A.Ş.¹ mali tabloları üzerinden krizin mali etkileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmada kullanılan yöntem mali analiz teknikleri olup analiz dönemi 2019-2020 dönemleri mali tablo verileridir.

Çalışmanın literatüre göre özgün yönü, Covid-19 pandemisinin etkileri üzerine çok sayıda araştırma söz konusu olmasına karşın, bildiğimiz kadarıyla, Covid-19 pandemisinin Türkiye’de ilaç sanayi üzerine mali etkilerini bu şekilde ele alan ilk çalışma olmasıdır. Ülkelerin ilaç ve aşı üretim kapasitelerinin yeterli düzeyde olmasının ve Covid-19 pandemisi ve benzeri krizlerle başa çıkabilecek bir sağlık sanayilerinin bulunmasının yaşadığımız süreçte ne kadar önemli olduğu daha fazla görülmüştür. İlaç ve aşı geliştirmede ülkelerin dışa bağımlılık düzeylerinin azaltılması ve yeterlilik kapasitelerinin artırılması, ülkelere ekonomik kazanımlar sağlamakla birlikte toplum sağlık sorunları ile daha iyi baş edebilme imkanı sunarak olağanüstü durumlarda milli güvenliklerini korumak açısından önem arz etmektedir.

2. COVID-19 PANDEMİSİNİN İLAÇ VE SAĞLIK SEKTÖRÜNE ETKİLERİ ÜZERİNE LİTERATÜR

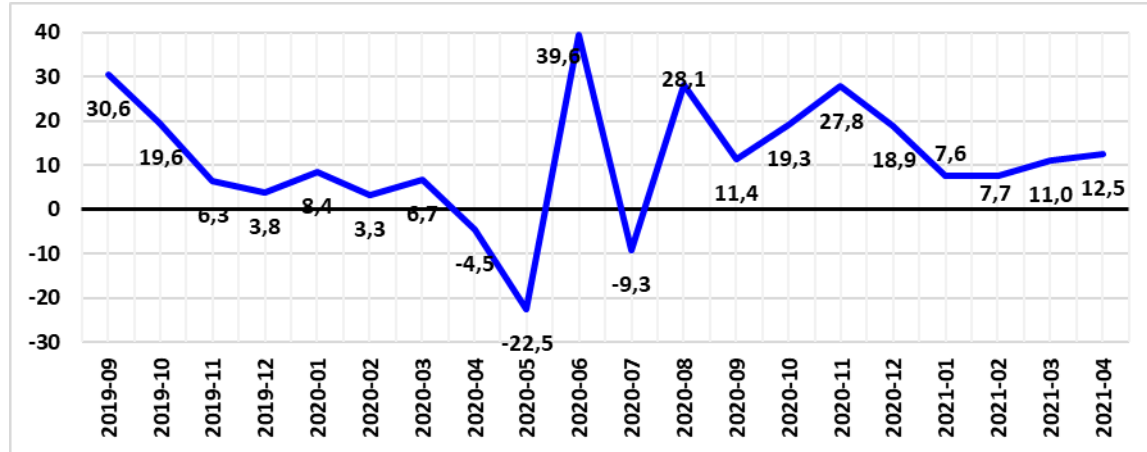
Türkiye ilaç sanayi uluslararası standartlarda üretim yapabilen kapasiteye sahip olmasına karşın, uluslararası rekabet gücünün yeterliliği ve yerli ilaç geliştirme kapasitesi açısından gelişmeye devam etmektedir. Şekil.1.’de Türkiye’de ilaç endüstrisinin gelişimi verilmiştir. Buna göre eczacılık döneminden bugün Ar-Ge’ye ve ihracata doğru ilerlemesi devam eden bir sektördür.

¹ Şirketin ticari ünvanı, “EİS Eczacıbaşı İlaç, Sınai ve Finansal Yatırımlar Sanayi ve Ticaret A.Ş.” olup çalışmada “EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.” olarak kısaltması kullanılacaktır.

Şekil 1. Türkiye’de İlaç Endüstrisinin Gelişimi

Kaynak: İlaç endüstrisi işverenler sendikası (2021), Türkiye İlaç Pazarı Temel Göstergeler, <http://www.ieis.org.tr/ieis/tr/indicators/33/turkiye-ilac-pazari> Erişim:22.06.2021

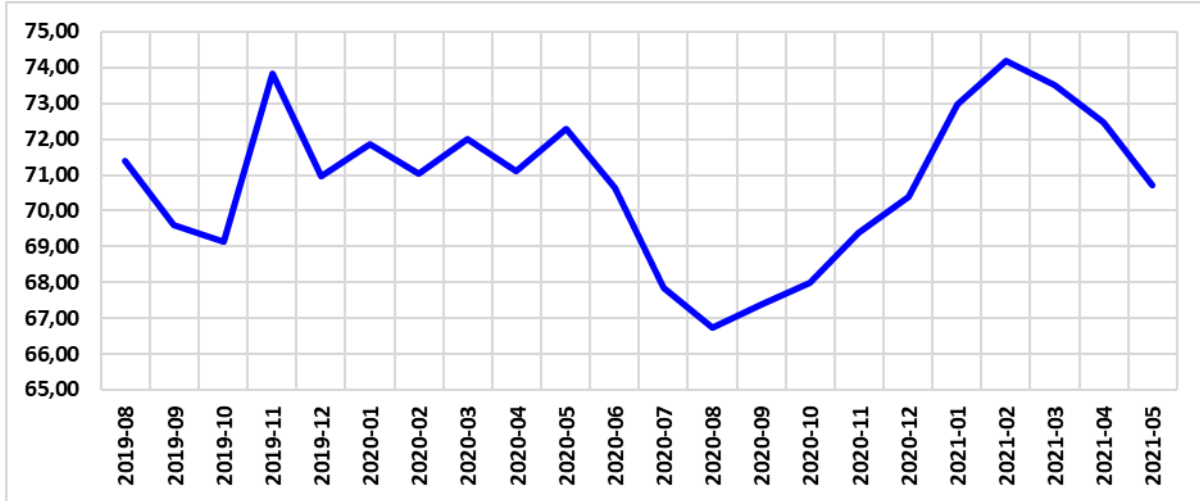
Şekil 2. Türkiye İlaç Endüstrisinin Üretim Değişimi (Yıllık, %)

(21-Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı)

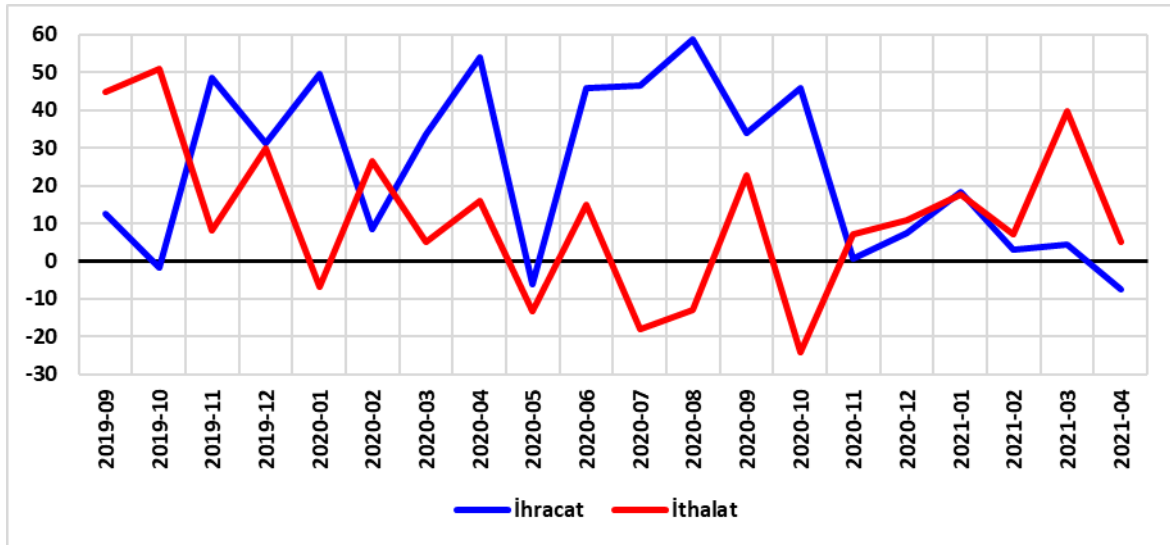
Kaynak: TCMB EVDS

Covid-19 Pandemisi dünya ve Türkiye ekonomisinde ilaç sanayini salgının seyrine göre ve ilaç sektörü yelpazesine göre hem olumlu hem de olumsuz yönde etkileyici gelişmeler söz konusu olmuştur. Olumsuz etkileyici faktörler arasında, özellikle salgın sebebiyle, toplumun acil olmayan sağlık ve tedavi taleplerini ertelemeleri bu daralmanda önemli rol oynamıştır. Diğer yandan, salgınla bağlantılı ilaç ve tedavi talebinin artması da sektöre yönelik talebi artırıcı rol oynamıştır. Şekil.2.’de Türkiye ilaç endüstrisinin üretim değişimi (Yıllık, %) verilmiştir. Buna göre, özellikle 2020 Mayıs döneminde daralma yıllık %22.5’e kadar yükselmiştir. Salgının seyrine göre üretim de dalgalanma göstermiştir.

Şekil 3'te Türkiye ilaç endüstrisinin kapasite kullanımı (%) verilmiştir. Buna göre, 2020 Mayıs ayı itibari ile başlayan daralma 2020 Ağustos ayında en yüksek seviyesine ulaşmış, 2020 son çeyreğinde toparlanma 2021 Şubat ayına kadar genel ortalamasının üzerinde yükselmeye devam etmiştir. Kapasite kullanım oranı 2021 Mayıs ayı itibari ile de salgın öncesi ortalamaya dönmüştür.

Şekil 3. Türkiye İlaç Endüstrisinin Kapasite Kullanımı (%)
(21-Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı)
Kaynak: TCMB EVDS

Şekil 4. Türkiye İlaç Endüstrisinin İhracat ve İthalat Değişimi (Yıllık, %)
(21-Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı)
Kaynak: TCMB EVDS

Şekil 4'te Türkiye ilaç endüstrisinin ihracat ve ithalat değişimi (yıllık, %) verilmiştir. Buna göre, aylık bazda yıllık veriler olduğu için ihracat ve ithalatta dalgalı bir seyir gözlemlenmektedir. Bu dalgalanmada, küresel salgındaki dalgalanma ve döviz kurlarındaki oynaklığın rolü önem arz etmektedir. Özellikle ithalatta önemli daralmalar gözlemlenirken ihracatta önemli artışlar bu dönemde gözlemlenmiştir.

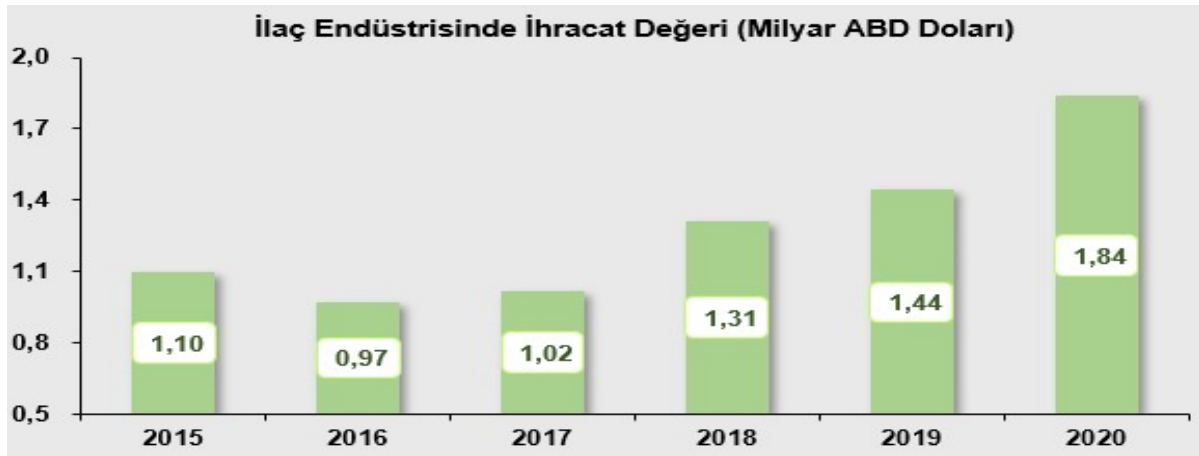
Şekil 5'te Türkiye ilaç pazarı göstergeleri verilmiştir. Buna göre, Covid-19 Pandemisi salgını yıllık bazda incelendiğinde toplam satış değerinde artış trendi devam etmesine karşın, toplam satış miktarında %7'lik bir düşüş gözlemlenmiştir.

Şekil 5. Türkiye İlaç Pazarı Göstergeleri

Kaynak: İlaç endüstrisi işverenler sendikası (2021), Türkiye İlaç Pazarı Temel Göstergeler, <http://www.ieis.org.tr/ieis/tr/indicators/33/turkiye-ilac-pazari> Erişim:22.06.2021

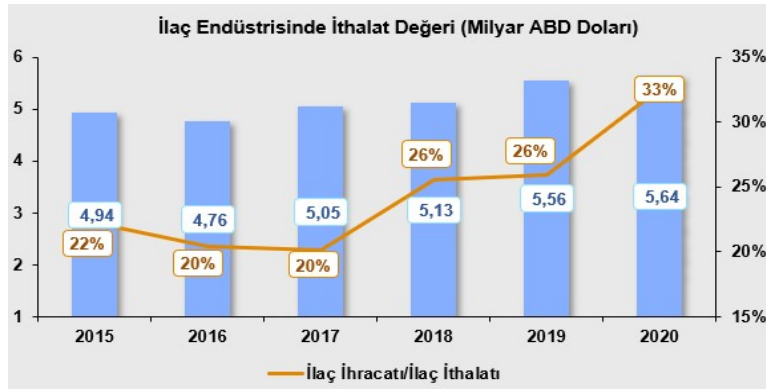
Şekil 6'da Türkiye ilaç pazarı ihracat göstergeleri verilmiştir. Buna göre, 2020 yılında ihracat değeri 1.84 Milyar \$'a yükselmiştir.

Şekil 6. Türkiye İlaç Pazarı İhracat Göstergeleri

Kaynak: İlaç endüstrisi işverenler sendikası (2021), Türkiye İlaç Pazarı Temel Göstergeler, <http://www.ieis.org.tr/ieis/tr/indicators/33/turkiye-ilac-pazari> Erişim:22.06.2021

Şekil 7'de Türkiye ilaç pazarı ithalat göstergeleri verilmiştir. Buna göre, yıllık bazda ithalat düşük düzeyde de olsa artış göstermiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı da COVID-19 Pandemisi döneminde 2020 yılında %33'e yükselmiştir.

Şekil 7. Türkiye İlaç Pazarı İthalat Göstergeleri

Kaynak: İlaç endüstrisi işverenler sendikası (2021), Türkiye İlaç Pazarı Temel Göstergeler, <http://www.ieis.org.tr/ieis/tr/indicators/33/turkiye-ilac-pazari> Erişim:22.06.2021

Tablo 1’de Covid-19 pandemisinin ilaç ve sağlık sektörüne etkileri üzerine literatür verilmiştir. Ancak bu alanda literatür henüz yeni gelişmekte olduğu için doğrudan konu ile ilgili literatür çalışmaları yeterli düzeyde değildir. Bu çalışmanın özgün bir yönü de bu literatürdeki boşluğa katkı yapmaktır. Buna göre COVID-19 Pandemisinin ilaç sağlık sektörü, ekonomik göstergeleri, çalışanları ve sağlık işletmelerinde risk yönetimi üzerinde önemli olumsuz etkilerinin olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Covid-19 Pandemisinin İlaç ve Sağlık Sektörüne Etkileri Literatür

Yazar(lar)	Bulgular
Saatçi (2020)	Covid-19 pandemisi sağlık sektörü çalışanları üzerinde önemli olumsuz etkilere yol açtığı ortaya konulmuştur.
Akkaya (2020)	Covid-19 Salgını süresince sağlık sektörü personelinin dinamik yeteneklerinin kurumların etkinliği ve hasta memnuniyeti üzerinde önemli etkileri olduğu vurgulanmıştır.
Çevirme ve Kurt (2020)	Covid-19 Salgını süresince, hastaların en yakın yardımcısı olan hemşirelerin bu süreçte hayati rollerinin bir kez daha gösterdiği ve bu sebeple hemşirelik mesleğinde insan kaynağının nitelikli ve sürekli bir şekilde yetişebilmesi için gerekli mesleki, ekonomik ve hukuki desteklerin güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.
Hidroğlu (2020)	Covid-19 pandemisi ile birlikte sağlık sistemi biyomedikal arama motorlarına yönelik ihtiyacın arttığı ve bu alandaki araştırmalar için önemli olduğu vurgulanmıştır.
Tekin (2020)	Ülkelerin sağlık alt yapısı başta olmak üzere, sağlık sektörü göstergelerinin ortalama değeri yüksek olan ülkelerde salgınla daha etkin mücadele edilebildiği için Covid-19 pandemisine bağlı hasta kayıplarının göreceli olarak daha düşük olduğu ortaya konulmuştur.
Çınar ve Özkaya (2020)	Covid-19 pandemisinin pek çok sektörde olumsuz etkisinin medikal turizmi de olumsuz etkilediği ortaya konulmuştur. Risk yönetim stratejilerinin daha iyi belirlenmesinin bu tür tehlikeli durumlardan görülecek zararları en aza indireceği vurgulanmıştır.
Akbal (2020)	Sağlık sektöründe tedarik zincirinin Covid-19 pandemisi ile kamçı etkisine maruz kalarak aksaklıklarla karşılaştığı belirtilmiştir. Sağlık sektöründe tedarik zincirinin dış şoklara karşı dayanıklı hale getirilmesinin önemli olduğu belirtilmiştir.
Bağcı vd (2020)	Covid-19 pandemisi yarattığı olumsuzluklara karşın, sağlık turizminde de hareketliliği artırması sebebiyle Türkiye’nin sağlık sektörü turizmden yararlanabileceğini belirtilmiştir.

<i>Yazar(lar)</i>	<i>Bulgular</i>
Boyacı (2020)	Türkiye’deki sağlık sektörü ve sağlık sisteminde uygulanan politika ve stratejilerin sağlıkta arz-talep dengesinin sağlanması, sağlık hizmetlerinde erişim imkanlarının gelişmesinin sağlandığı belirtilerek sürdürülebilirlik için sistemin bütünsel planlamasının önemli olduğu genel olarak vurgulanmıştır.
Kavas ve Develi, (2020)	Sağlık sektöründe kadın çalışanların Covid-19 pandemisi süresince de toplumsal cinsiyet açısından karşılaştıkları bazı soruların devam ettiği ifade edilmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliği sorunun çözülmesinde ve özellikle sağlık sektöründe hasta bakım hizmetlerinde önemli rol oynayan kadınların insanı, hukuki ve ekonomik haklarının güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.
Ateş ve Kırılmaz (2020)	Covid-19 pandemi süresince sağlık sisteminin kapasitesinin önemli rol oynadığı vurgulanarak, bu dönemdeki dijitalleşmeden sağlık sektörünün daha fazla yararlanması bağlamında öneriler dile getirilmiştir.
Van den Broucke (2020).	Ülkelerin salgın benzeri afetlere karşı daha iyi bir şekilde hazır olması gerektiğinin gerektiğinin ve bu amaçla da sağlık sisteminde gelişimin sürdürülebilir olmasının önemi ortaya konulmuştur.

3. COVID-19 PANDEMİSİNİN EİS ECZACIBAŞI İLAÇ A.Ş. MALİ TABLOLARINA ETKİSİ

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, pandeminin EİS Eczabaşı İlaç A.Ş.’nin finansal performansı üzerindeki etkilerinin analiz etmektir. Küresel salgın dünya ekonomisi ve ülke ekonomilerini olumsuz etkilemeye devam etmektedir. Bu olumsuz etkilenmeden sektörler ve firmalarda küresel salgınla olan ilişkilerine göre farklı düzeyde etkilenmektedir. Bu sebeple, bu çalışmada küresel salgının genelde ilaç ve sağlık sektörü özelde ise EİS Eczabaşı İlaç A.Ş.’nin mali yapısı üzerindeki etkileri incelenmiştir.

3.2. Araştırmanın Kapsamı, Kısıtları ve Veri

Araştırma kapsamında, küresel salgının EİS Eczabaşı İlaç A.Ş.’nin mali tabloları üzerindeki etkilerinin analizidir. Çalışmada kullanılan veriler, Kamuyu Aydınlatma Platformu ve Finnet/Stockkeys veri terminalinden sağlanmıştır. Çalışmada halka açık ulaşılabilir verilerden hareketle genelde ilaç ve sağlık sektörünün küresel salgından nasıl etkilendiği özelde ise EİS Eczabaşı İlaç A.Ş. analiz edilmiştir.

Araştırma kapsamında mali yapısı incelenen EİS Eczacibaşı İlaç, Sınai ve Finansal Yatırımlar Sanayi ve Ticaret A.Ş., kuruluş tarihi 4 Ekim 1951’dir. EİS Eczacibaşı İlaç A.Ş., farklı ortaklık ve işbirlikleri ile faaliyetlerini sürdürmektedir. Ortaklıklar üzerinden sağlık ürünleri sektöründe çalışmaktadır.

EİS Eczacibaşı İlaç A.Ş.’nin bünyesinden yer alan ve konsolidasyona dahil olan bağlı ortaklıkların ve iş ortaklıklarının isimleri ve faaliyet alanları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş. Konsolide Mali Tabloya Dahil Şirketler

Şirket	Faaliyet Alanı
EİP Eczacıbaşı İlaç Pazarlama A.Ş.	İlaç satış ve pazarlaması
Eczacıbaşı İlaç Ticaret A.Ş. (“EİT”)	İlaç satış ve pazarlaması
Eczacıbaşı Gayrimenkul Geliştirme ve Yatırım A.Ş.	Gayrimenkul geliştirme
Eczacıbaşı - Baxter Hastane Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Serum üretimi ve satış
Eczacıbaşı-Monrol Nükleer Ürünler Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Tanı ürünler üretimi ve satış

Kaynak:KAP, EİS Eczacıbaşı İlaç Sınai Ve Finansal Yatirimlar Sanayi Ve Ticaret A.Ş.

<https://www.kap.org.tr/tr/sirket-bilgileri/ozet/939-Eis-Eczacibasi-Ilac-Sinai-Ve-Finansal-Yatirimlar-Sanayi-ve-ticaret-a-s>, Erişim Tarihi: 27 Şubat 2021

EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş., Borsa İstanbul’da işlem görmesi nedeniyle konsolide finansal tablo yayınlamak zorunluluğu olduğu ve ayrıca solo finansal yayınlamadığı için konsolide finansal tablolar kullanılmıştır. EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş., genel olarak sağlık ve ilaç sektöründe yer almasına karşın bağlı ortaklıkları vasıtası ile gayrimenkul geliştirme ve yatırım faaliyetleri de bulunmaktadır. Tablo 3’te şirketin faaliyetlerinin faaliyet alanı bazlı brüt satışları kırılımları verilmiştir. Buna göre EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş., gelirlerinin ağırlıklı olarak (yaklaşık %84) önemli bir kısmını sağlık sektörü alanındaki faaliyetlerinden elde etmektedir. Ayrıca EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin verilerinin temin edildiği Finnet/Stockkeys ve diğer analiz sitelerinde ilaç ve sağlık endeksine dahil edilmesi nedeniyle sağlık ve ilaç sektörünün önemli bir şirketi olarak çalışmamıza dahil edilmiştir.

Tablo 3. EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş. Satışların Kaynağına Göre Dağılımı

	Toplam satış gelirleri 1 Ocak-31 Aralık 2020		Toplam satış gelirleri 1 Ocak-31 Aralık 2019	
	Bin TL	Yüzde Pay	Bin TL	Yüzde Pay
Sağlık	765.727	83.9	741.259	84.2
Gayrimenkul	146.701	16.1	138.762	15.8
Toplam	912.428	100.0	880.021	100.0

3.3. Araştırma Yöntemi

Çalışmada, mali analiz teknikleri bağlamında, firmanın mali tabloları oran analiz, yatay ve dikey analiz yöntemleri kullanılarak karşılaştırmalı olarak analiz incelenmiş ve Aynı şekilde ilaç ve sağlık sektöründe faaliyet gösteren, Deva Holding, Lokman Hekim Sağlık A.Ş, MLP Sağlık Hizmetleri A.Ş, Seyitler Kimya A.Ş ve Türk İlaç A.Ş ile karşılaştırılmıştır.

3.4. Araştırma Bulguları

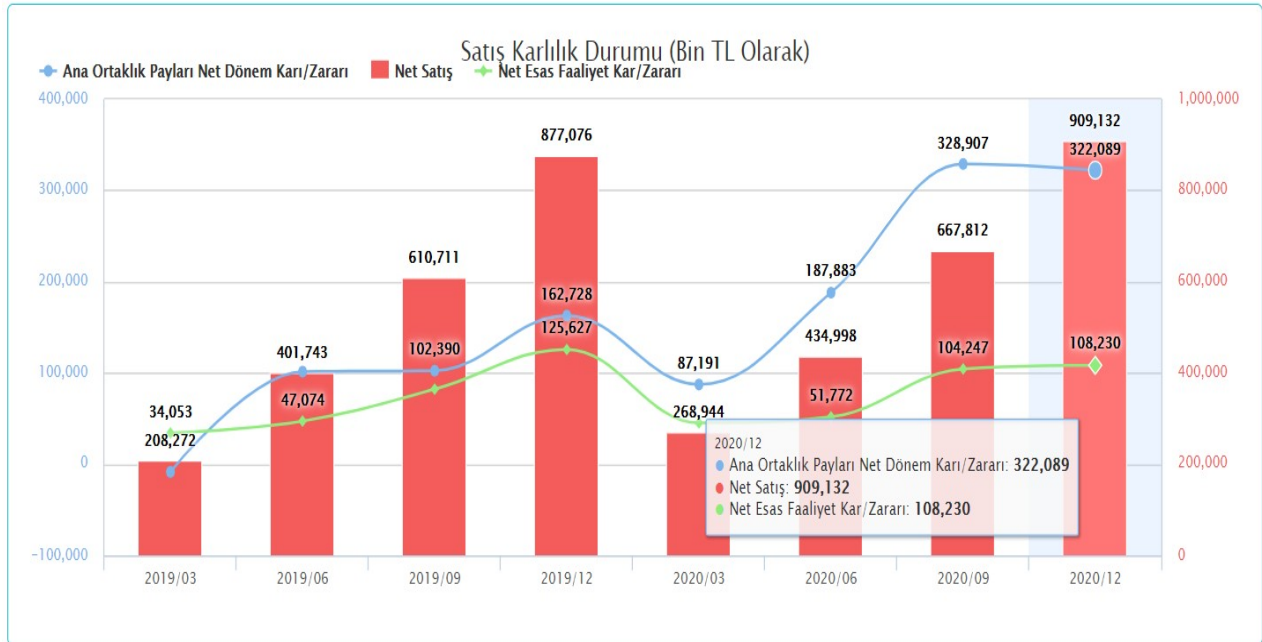
Covid-19 pandemisinin EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,’nin finansal yapısı üzerindeki etkisini analiz etmek için öncelikle EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,’nin 2019 ve 2020 yılları Satış karlılık durumu analiz edilmiş ve Şekil 8’de özetlenmiştir.

EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,’nin net satışları yıllık veriler üzerinden 877 milyon TL’den 909 Milyon TL’ye çıkarak pandemi döneminde yüzde 3 artış göstermiştir. 2020 yılında gerçekleşen %25,15’lik yurtiçi üretici fiyat endeksi artışı göz önüne alındığında satışların enflasyondan

altında büyüdüğü söylenebilir. 2020 yılında net satışlardaki artışın, üretici fiyat endeksinin artışının altında olmasının sebebi, Covid-19 pandemisi ile yaşanan salgının olumsuz etkisiyle, bireylerin polikliniklere müracaat sayısındaki önemli düşüştür. EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,'nin 2020 yılında satışlarında meydana gelen bu üretici fiyat endeksinin altındaki artışın aksine, net faaliyet kârını arttırmıştır. Net faaliyet kârı incelendiğinde ise, 2020 yılında faaliyet karındaki en önemli artış kaleminin kur farkı olduğu görülmektedir. 2020 yılında meydana gelen USD/TL paritesinde yaşanan keskin dalgalanma, EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,'nin net yabancı para pozisyonunun artı olması sebebiyle faaliyetlerini olumlu etkilemiş ve EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,'nin faaliyet kârı artmıştır. Kur farkı etkisini kapsam dışı bırakıp EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,'nin faaliyetleri incelendiğinde satışlarında düşüşe paralel olarak kârda da bir düşüş gözlemlenmiştir. EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,'nin kâr veya zarar tablosu üzerinde pandeminin etkisini daha iyi analiz edebilmek için 2019-2020 çeyrek dönemleri içeren değişim analizi Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4'te görüleceği üzere, 2020 yılında pandemiye karşı alınan genel tedbirlerin başlaması ile Mart 2020 döneminde geçen yılın aynı dönemine oranla %29 artış, hazirana ayında %8'e kadar düşmüştür. EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,'nin 2020 Haziran ayında başlayan normalleşme dönemi ile satışlarında yukarı yönlü bir ivme yakalamış fakat 2020 yılınıgeçen yıla kıyasla sadece %3'lük büyüme ile kapatmıştır. Bu büyüme Türkiye İstatistik Kurumunun açıkladığı %25 olan üretici fiyat endeksinin altında gerçekleşmiştir. Ayrıca EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,'nin maliyetlerinde de pandemi sürecinin etkisi görülmüş ve maliyetleri satışlarda meydana gelen artıştan daha fazla artmıştır, bu da brüt kârlılığı negatif yönde etkilemiştir.

Şekil 8. EİS Eczacıbaşı Satış Karlılık Durumu

Kaynak: Finnet/Stockkeys Veri Terminali

Tablo 4. EİS Eczacıbaşı Kâr / Zarar Tablosu Değişim (Yıllık %)

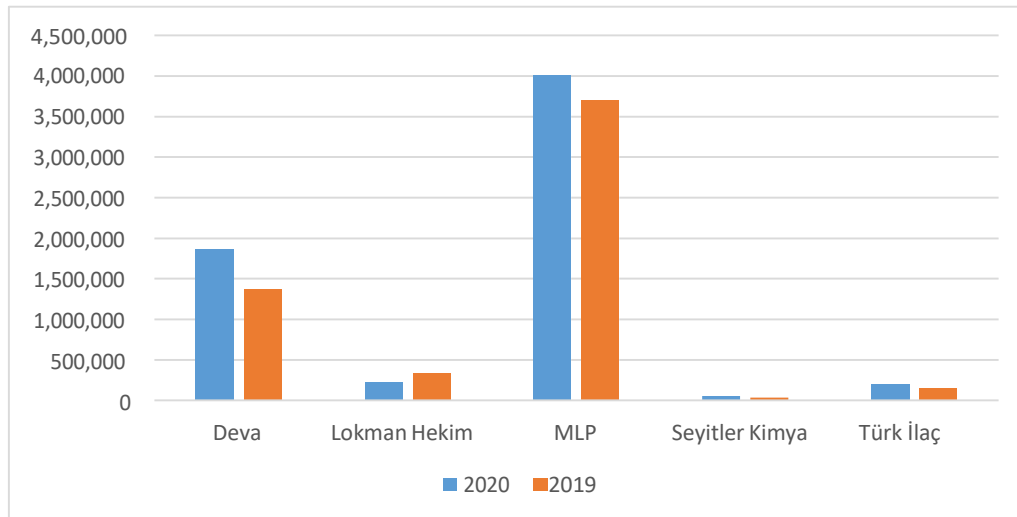
Değişim Analizi	2019 Q1- 2020 Q1	2019 Q2- 2020 Q2	2019 Q3- 2020 Q3	2019 Q4- 2020 Q4
Hasılat	29,13%	8,28%	9,35%	3,65%
Satışların Maliyeti	30,64%	10,62%	9,64%	8,41%
Brüt Kar (Zarar)	26,51%	3,79%	8,81%	-4,80%
Faaliyet Giderleri (-)	21,54%	0,58%	-2,42%	1,18%
Net Esas Faaliyet Karı/Zararı	32,62%	9,98%	27,05%	-13,85%
Esas Faaliyet Karı (Zararı)	39,25%	26,13%	21,21%	32,15%
Dönem Karı (Zararı)	13,49%	-12,61%	-14,60%	97,95%

Kaynak:KAP, EİS Eczacıbaşı İlaç Sınai Ve Finansal Yatırımlar Sanayi Ve Ticaret A.Ş.

<https://www.kap.org.tr/tr/sirket-bilgileri/ozet/939-Eis-Eczacibasi-Ilac-Sinai-Ve-Finansal-Yatirimlar-Sanayi-ve-ticaret-a-s>, Erişim Tarihi: 27 Şubat 2021

EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,'nin esas faaliyet karında ise 2019 yılına göre bir artış meydana gelmiştir, bu artış operasyonel bir artış olmayıp EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,'nin döviz pozisyonunun artıda olması sebebiyle kur farkı gelirlerinden kaynaklanmaktadır. Bu kapsamda, 2020 yılında USD/TL oranında yaşanan artış EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,'nin operasyonlarına pozitif yansımış ve esas faaliyet kârında artış meydana getirmiştir.

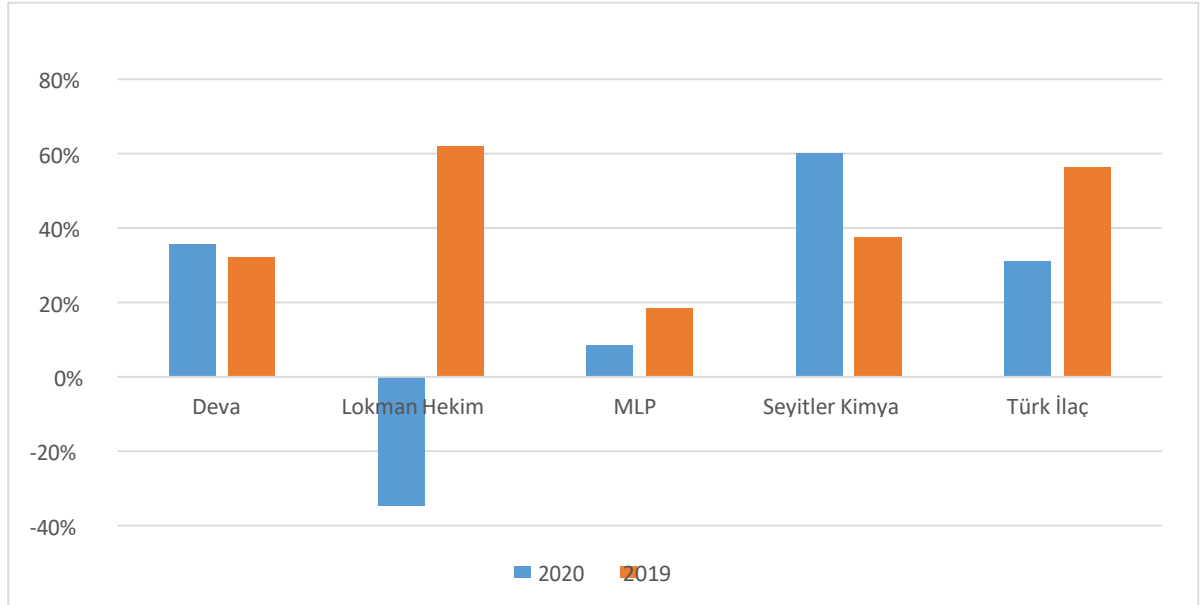
EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,'nin 2020 yılı sonu hasılatında %25 olan yurtiçi üretici fiyat artışının altında bir yükselme gözlemlenirken, Borsa İstanbul'da işlem gören ve sağlık ve ilaç sektöründe faaliyet gösteren kapsam dahilindeki diğer firmaların net satış analizleri Şekil 9'da sunulmuştur. Pandemi döneminde, Deva Holding A.Ş. ("Deva Holding")'nin satışları %35 artarken, Lokman Hekim Sağlık A.Ş. ("Lokman Hekim")'nin satışları pandemi öncesi döneme göre %34 azalmış, MLP Sağlık Hizmetleri A.Ş. ("MLP")'nin satışları %10, Seyitler Kimya A.Ş. ("Seyitler")'nin satışları %60 ve Türk İlaç Serum Sanayi A.Ş. ("Türk İlaç")'nin satışları ise %31 artmıştır.

Şekil 9. Borsaya Açık Sağlık İlaç Firmaları Net Hasılatları

Kaynak: Finnet/Stockkeys Veri Terminali

Şekil 10’da ise 2020 ve 2019 yılları için şirketlerin satış büyüme rakamları sunulmuştur. Deva İlaç ve Seyitler Kimya pandemi döneminde, öncesine göre güçlü bir satış büyümesi yakalamıştır. Lokman Hekim’in 2020 satışlarında ise, 2019 yılına göre ciddi bir düşüş göstermiştir. MLP ise pandemi döneminde pandemi öncesi döneme göre büyümesi daha düşük kalmış fakat negatif yönlü olmamıştır. Seyitler Kimya’nın bu dönemde satışlarında meydana gelen bu büyümesinin en önemli nedeni pandemi döneminde artan dezenfektan ve maske ihtiyacıyla birlikte satışlarında meydana gelen artıştır. Tablo5’te ise EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin kârlılık oranları sunulmuştur. Pandemi döneminde kârlılık oranlarında ciddi bir değişim yaşanmamıştır.

Şekil 10. Borsaya Açık Sağlık İlaç Firmaları Net Hasılatları (Yıllık,%)

Kaynak: Finnet/Stockkeys Veri Terminali

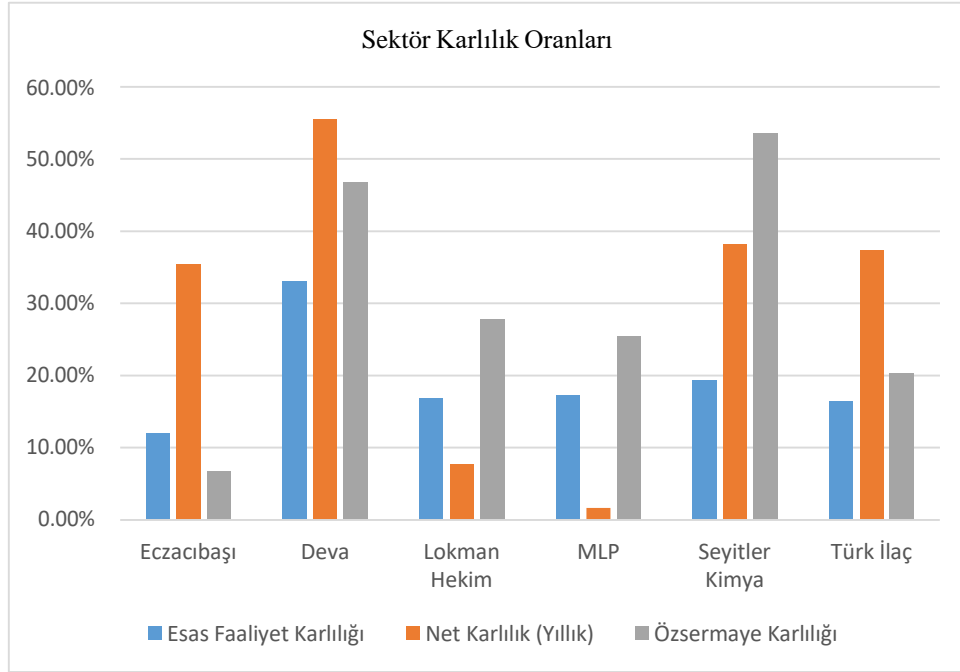
Tablo 5. EİS Eczacıbaşı Kârlılık Oranları

Kârlılık Oranları	01.01-31.12.2020	01.01-30.09.2020	01.01-30.06.2020	01.01-31.03.2020	01.01-31.12.2020	01.01-30.09.2020	01.01-30.06.2020	01.01-31.03.2020
Esas Faaliyet Kar Marjı (%)	11,90	15,61	11,90	16,79	14,32	13,44	11,72	16,35
Esas Faaliyet Kar Marjı (%)	11,90	15,82	14,32	14,58	14,32	12,14	8,52	8,43
Net Kar Marjı	35,43	41,67	27,38	27,56	18,55	6,49	22,86	25,45
Aktif Karlılık (%)	5,96	8,11	5,30	5,39	3,50	1,21	4,00	4,24
Brüt Esas Faaliyet Kar Marjı (%)	33,07	35,09	32,87	35,76	36,01	35,26	34,29	36,50
Özsermaye Karlılığı (%)	6,74	9,25	6,03	6,19	3,93	1,37	4,53	4,79
Brüt Esas Faaliyet Kar Marjı (%)	33,07	35,84	35,27	35,83	36,01	35,45	33,61	34,72

Kaynak:KAP, EİS Eczacıbaşı İlaç Sınai Ve Finansal Yatırımlar Sanayi Ve Ticaret A.Ş.

<https://www.kap.org.tr/tr/sirket-bilgileri/ozet/939-Eis-Eczacibasi-Ilac-Sinai-Ve-Finansal-Yatirimlar-Sanayi-ve-ticaret-a-s>, Erişim Tarihi: 27 Şubat 2021

EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,'nin sektörde yer alan diğer halka açık şirketler ile 2020 yılı karşılaştırmalı önemli kârlılık analizleri Şekil 11'de sunulmuştur. Bu sonuçlara göre, sağlık ve ilaç sektöründeyer alan halka açık şirketler 2020 yılını pozitif karlılık oranları ile kapatmıştır. Deva Holding Net Kârlılıkta ve esas faaliyet kârlılığında lider konumda yer alırken Seyitler Kimya ise Özsermaye karlılığında lider konumda yer almaktadır.

Şekil 11. Sektör Karlılık Oranları

Kaynak: Finnet/Stockkeys Veri Terminali

Kârlılık analizlerinden sonra, EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,'nin Likitide oranları da incelenmiştir. Tablo 6'da EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,'nin 2020 ve 2019 yılları her çeyrek dönem sonu likidite oranları sunulmuştur.

Tablo 6. EİS Eczacıbaşı Likidite Oranları

Likidite Oranları	2020/12	2020/09	2020/06	2020/03	2019/12	2019/09	2019/06	2019/03
Cari Oran	3,06	3,06	3,41	3,03	2,79	2,64	2,78	3,03
Likit Oran	2,70	2,76	3,04	2,77	2,54	2,38	2,53	2,80
Dönen Varlıklar / Aktif	21,23	25,83	24,15	23,64	20,70	20,50	20,61	23,08

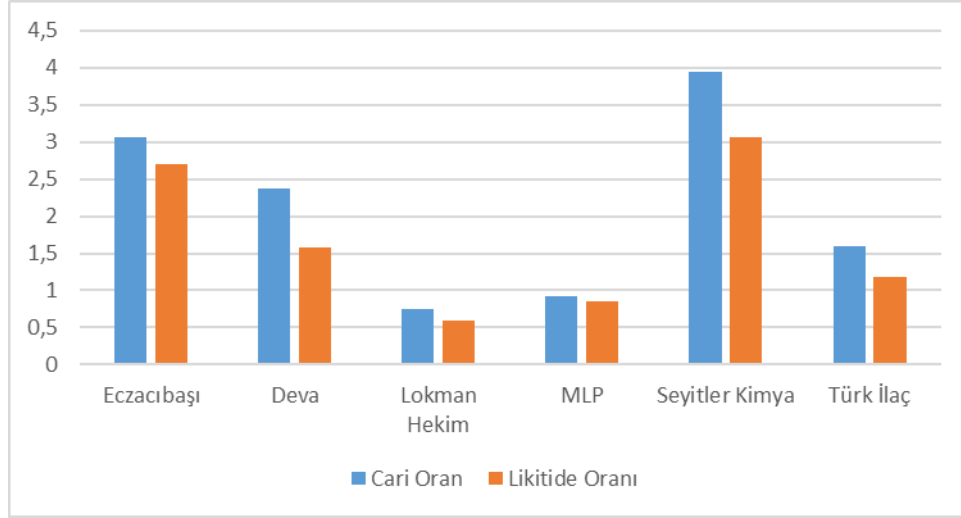
Kaynak: KAP, EİS Eczacıbaşı İlaç Sınai Ve Finansal Yatırımlar Sanayi Ve Ticaret A.Ş.

[https://www.kap.org.tr/tr/sirket-bilgileri/ozet/939-eis-eczacibasi-ilac-sinai-ve-finansal-yatirimlar-sanayi-ve-ticaret-a-s,\(Erişim Tarihi: 27 Şubat 2021\)](https://www.kap.org.tr/tr/sirket-bilgileri/ozet/939-eis-eczacibasi-ilac-sinai-ve-finansal-yatirimlar-sanayi-ve-ticaret-a-s,(Erişim Tarihi: 27 Şubat 2021))

EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,'nin pandemi öncesi ve pandemi dönemi boyunca cari oranında önemli bir değişiklik olmamıştır. EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,'nin cari oranı 3 ile ortalamanın çok üzerindedir. Şirket pandemi sürecinde satışlarındaki beklenen artışa ulaşamamasına karşın ek nakit ihtiyacı duymamıştır. Ayrıca EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,'nin likit oranında ve dönen varlık oranında da pandemi sürecinde bir bozulma meydana gelmemiştir.

Şekil 12’de ise 31 Aralık 2020 tarihi itibarıyla sektörde yer alan diğer firmaların karşılaştırmalı Likitide oranları sunulmuştur. Buna göre Seyitler Kimya, cari ve Likitide oranları bakımından en iyi şirket olup, onu EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş ve Deva Holding izlemektedir.

Pandemi döneminde sağlık sektöründe çalışma sermayesi bakımından herhangi bir sorun yaşanmadığı görülmektedir.

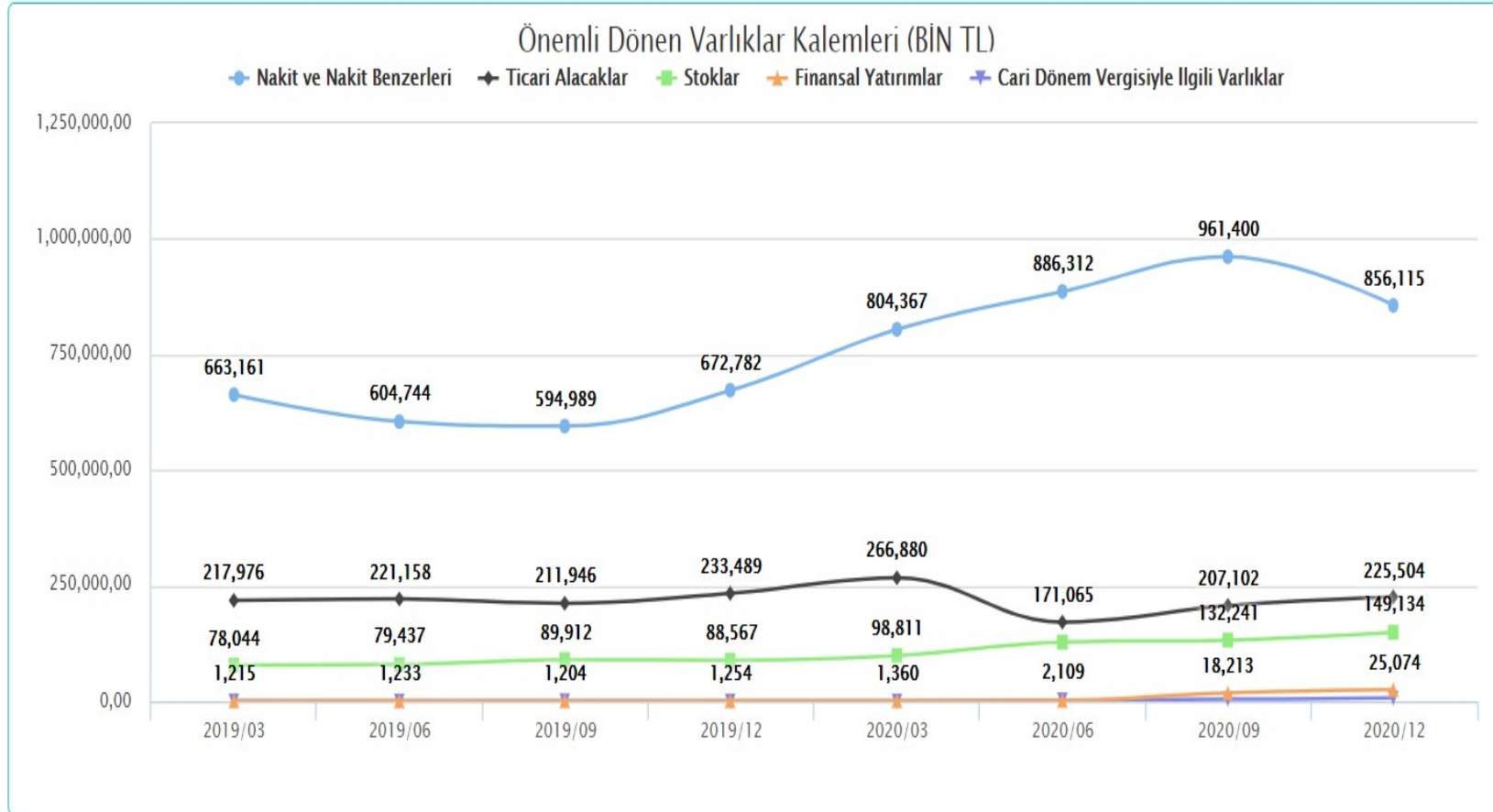

Şekil 12. Likitide Oranları

Kaynak: Finnet/Stockkeys Veri Terminali

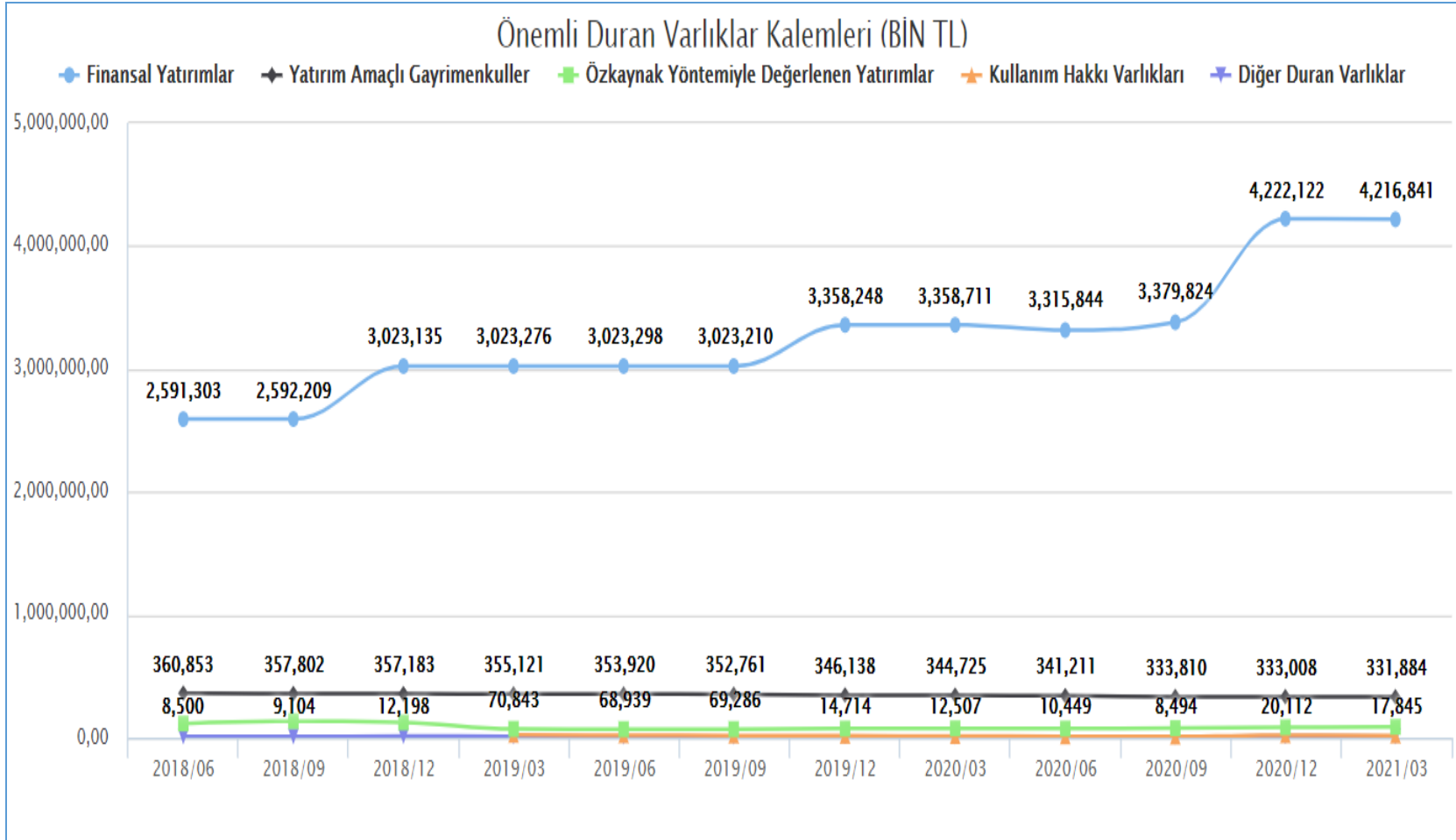
EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin çalışma sermayesinde meydana gelen değişimi daha net analiz etmek için Şekil 13’te EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin 2019 ve 2020 yılları içinde önemli dönen varlık değişim grafiği verilmiştir. Buna göre, EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin nakit ve nakit benzerleri 2019 yılının son çeyreğinde başlayarak 2020 yılının 3. çeyrek dönemine kadar artış göstermiş ve 2020 son çeyreğinde azalmıştır. Her ne kadar EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin 2020 yılının son çeyreğinde nakit benzerlerinde bir düşüş yaşanmış olsa da, nakit ve benzerleri pandemi sürecinden ciddi bir şekilde etkilenmemiştir.

Dönen varlıklar içinde pandemi etkisinin net olarak görüldüğü kalem ticari alacaklar olarak görülmektedir. EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin ticari alacakları, özellikle kısıtlamaların etkin olduğu Mart 2020 ve Haziran 2020 ayları arasında ciddi bir düşüş yaşamıştır. Bunun en önemli sebebi kısıtlamalarla birlikte satışların azalması bağlı olarak alacaklarda meydana gelen azalmadır. EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin stoklarında pandemi döneminde bir artış gözlemlenmiştir. EİS Eczacıbaşı kısıtlamalar sebebiyle ürettiği ürünü satamama riski ile karşı karşıya kalmıştır. Stoklardaki bu artışın en önemli sebebi bu dönemde bireylerin sağlık sunucularına ciddi hastalıklar dışında müracaat etmemeleridir. EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin diğer dönen varlıklarında pandemi döneminde ciddi bir etki gözlemlenmemiştir. Pandemi öncesi ve pandemi sürecindeki duran varlıklarındaki değişimi incelenmiş ve Şekil 14’te özetlenmiştir.

Şekil 13. EİS Eczacıbaşı 2019-2020 yılları arası dönen varlık kalemleri değişimleri

Kaynak: Finnet/Stockkeys Veri Terminali

Şekil 14. EİS Eczacıbaşı 2019-2020 yılları arası duran varlık kalemleri değişimleri

Kaynak: Finnet/Stockkeys Veri Terminali

Duran varlıklarda en önemli değişim EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin uzun dönem finansal yatırımlarındaki meydana gelen artış olduğu göze çarpmaktadır. Finansal yatırımların alt detayı incelendiğinde EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin bu dönemde herhangi bir finansal varlık satın almadığı değişimin elinde bulundurduğu finansal varlıklarda meydana gelen değer artışları olduğu görülmektedir. Duran varlıkları pandemi sürecinde olumsuz etkilenmemesine karşın, bu dönemde herhangi bir yatırım yapmamıştır. Bu durum, EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin pandemi sürecinde meydana gelen belirsizlik sebebiyle yatırım faaliyetlerini durduğunu yorumuna neden olmaktadır.

EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin finansal yapı oranları ise Tablo 7’de özetlenmiştir. Finansal yapı oranları incelendiğinde borçluluk oranlarının düşük olduğu ve EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin özkaynak ile finanse edildiği görülmektedir. Ayrıca şirketin, pandemi öncesi ve pandemi döneminde finansal yapı oranlarında ciddi bir değişim ve bozulma söz konusu değildir. EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin herhangi bir ciddi finansal borcu olmaması nedeniyle pandemi döneminde finansal bir zafiyete uğramamıştır.

Tablo 7. EİS Eczacıbaşı Finansal Yapı Oranları

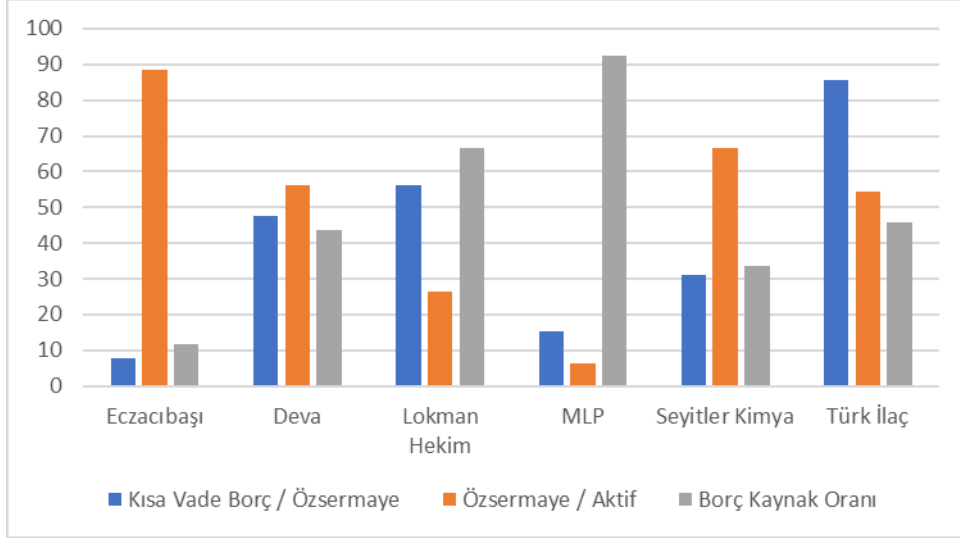
Finansal Yapı Oranları	2020/12	2020/09	2020/06	2020/03	2019/12	2019/09	2019/06	2019/03
Duran Varlıklar / Aktif	78,77	74,17	75,85	76,36	79,30	79,50	79,39	76,92
Kısa Vade Borç / Aktif	6,94	8,44	7,08	7,80	7,41	7,75	7,42	7,61
Kısa Vade Borç / Özsermaye	7,84	9,68	8,07	8,97	8,38	8,79	8,43	8,71
Kısa Vade Borç / Toplam Borç	60,20	66,13	57,94	59,89	63,90	65,82	61,80	60,29
Kısa Vade Finansal Borç / Kısa Vade Borç	21,10	25,75	31,30	21,44	22,33	27,83	25,89	16,62
Özsermaye / Aktif	88,48	87,23	87,78	86,98	88,40	88,22	87,99	87,37
Özsermaye / Maddi Duran Varlıklar	988,44	856,61	774,90	748,74	822,23	720,93	665,68	687,22
Toplam Borç Büyüme (%)	22,61	27,15	14,63	13,35	22,34	12,89	19,12	43,74
Borç Kaynak Oranı (%)	11,52	12,77	12,22	13,02	11,60	11,78	12,00	12,63

Kaynak:KAP, EİS Eczacıbaşı İlaç Sınai Ve Finansal Yatırımlar Sanayi Ve Ticaret AŞ
.:<https://www.kap.org.tr/tr/sirket-bilgileri/ozet/939-eis-eczacibasii-ilaç-sinai-ve-finansal-yatirimlar-sanayi-ve-ticaret-a-s>, (Erişim Tarihi: 27 Şubat 2021)

Şekil 15’te ise EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin 2020 yılı sonu itibari ile önemli finansal yapı oranları sektör ile karşılaştırılmıştır. Buna göre, sektör şirketleri incelendiğinde pandemi döneminde finansal yapı oranlarında ciddi bir bozulmanın olmadığı görülmektedir. EİS

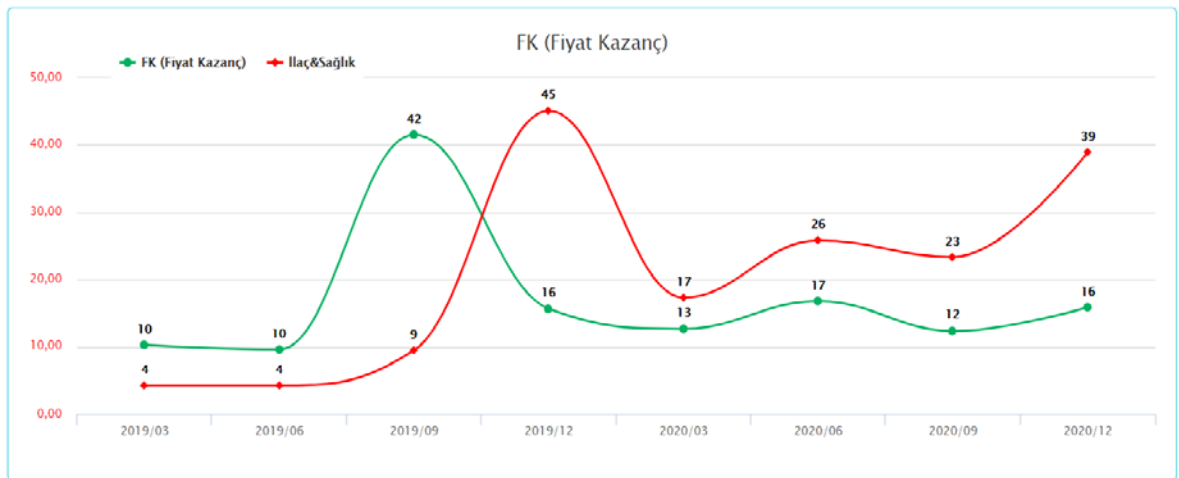
Eczacıbaşı en güçlü Özkaynak yapısına sahip iken MLP Sağlık ise en düşük özkaynak yapısına sahiptir ve borçluluk oranı sektörde en yüksek şirkettir.

Şekil 15. Sektör Finansal Yapı Oranları

Kaynak: Finnet/Stockkeys Veri Terminali

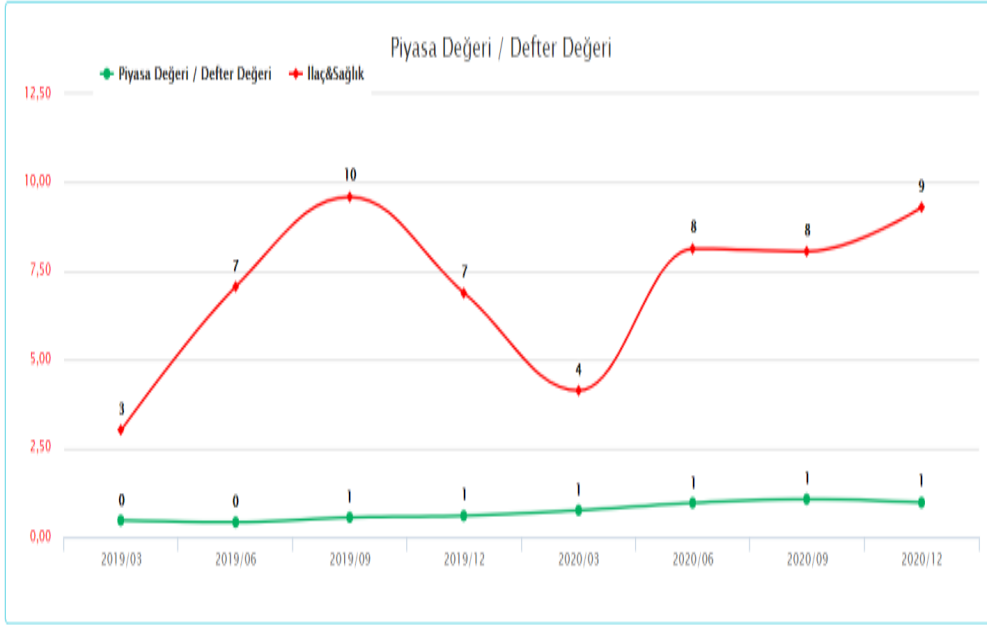
Şekil 16’da EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin fiyat kazanç oranları incelendiğinde özellikle 2019 yılında artış eğiliminde olduğu ve 2019 son döneminde zirve yaptığı görülmektedir. 2020 yılında ise pandeminin etkisiyle birlikte fiyat kazanç oranında keskin bir düşüş olduğu ve kısıtlamalar ile birlikte dip seviyeye geldiği görülmektedir. Ayrıca, Fiyat kazanç dengesi sektör ortalaması ile karşılaştırıldığında fiyat ve kazanç dengesinin sektör ile paralel hareket ettiği görülmektedir. Ayrıca EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin fiyat/kazanç seviyesi pandemi öncesinde sektör ortalamasının üzerinde iken, 2019 son döneminde sektör ortalamasının altına gelmiş ve pandemi döneminde de sektör ortalamasının altında hareket etmiştir.

Şekil 16. EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş ve Sektör Fiyat / Kazanç Oranı

Kaynak: Finnet/Stockkeys Veri Terminali

Şekil 17’de EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin piyasa değeri / defter değeri oranı incelendiği zaman ise, bu değer pandemi döneminde genel olarak sabit kaldığı görülmektedir. Sektörde ise 2020 mart ayında bir düşüş gözlemlenirken Haziran 2020’den başlayarak yükseliş eğilimine girmiştir.

Şekil 17. EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş., ve Sağlık & İlaç Sektörü Piyasa Değeri / Defter Değeri
Kaynak: Fintnet/Stockkeys Veri Terminali

EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş., her ne kadar finansal açıdan güçlü bir yapıda olsada Covid 19 pandemisinin etkisi EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin satış ve piyasa oranlarında kendini göstermiştir. Bu etki 26 Şubat 2021 tarihli yıllık faaliyet raporlarında açıklamıştır. Buna göre, EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin faaliyet gösterdiği pazarların 2020 yılının ikinci çeyreğinde, birinci çeyreğe göre %34 oranında azaldığını aynı dönemde Şirketin %27 küçüldüğü belirtilmiştir. Sonraki dönemde kısmen toparlanma olmasına karşın salgının yayılma riski sebebiyle sağlık sektöründe salgın hastalık dışındaki hasta akışı ve normalleşmenin olması gerektiği seviyeye gelmediği için şirketin toparlanma sürecinde salgının seyrinin belirleyici olacağı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak hem şirketin kendi yaptığı analizler hem de çalışmamız da yapılan analizler, pandemi sürecinde yaşanan kısıtlamalar ve tedbirlerin ilaç sektöründe de kendisini hissettirdiği görülmektedir. Bu dönemde bireylerin acil durumlar haricinde hastanelere gitmemesi genel sağlık talebinde bir azalma meydana getirmiş ve ilaç sektöründe de bir daralma meydana gelmiştir. İlaç sektöründe yaşanan bu daralmaya karşın, Eczacıbaşı bu daralmanın etkisini önlemek amacıyla kurumsal yönetim ve kurumsal risk politikaları etkin bir biçimde uygulama yoluna giderek Pandeminin etkisi en alt düzeye indirmeyi başarmıştır. EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.’nin yıllık 2020 yıllık faaliyetlerinden alınan bilgiler ışığında, pandeminin etkisini en düşük seviyeye çekmek için aldığı önlemler aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş., bu süreçte yeni ürün yelpazesi ve yeni ortaklıklar üzerinden mali yapısını güçlendirici politika ve stratejiler geliştirmiştir.
- Covid-19 Salgının olumsuz etkilerini en aza indirmek için politika ve stratejiler geliştirmiştir.
- Covid-19 Salgının olumsuz etkilerini azaltma çerçevesinde tasarruf tedbirleri ve verimlilik artırıcı politikalarla maliyetleri düşürmeye çalışarak mali yapısını güçlendirmeye çalışmıştır.

4. SONUÇ

Covid-19 pandemisi sağlık sektörüne yönelik talep yelpazesinde de önemli değişikliklere yol açmış ve bu hastalığa yakalanan nüfusun sağlık talebinde önemli bir artış yaratmıştır. Bununla birlikte, bir yandan, Covid-19 pandemisinin yayılmasını önlemeye ve toplum sağlığını korumaya yönelik kısıtlayıcı tedbirler ve diğer yandan, insanların bireysel sağlık tedbirleri nedeniyle, insanlar acil olmayan sağlık taleplerini ertelemek zorunda kalmışlardır. 2020 ilk çeyreğinde kısıtlayıcı tedbirlerin devreye girmesi, Türkiye'de sağlık sektöründe pandemi harici tedavi süreçlerin ertelenmesine neden olmuş ve böylelikle sağlık sektörü gelir kaybına uğramıştır. Pandemi tedbirleri sonrası normalleşme adımları ile gelir kaybının bir kısmı telafi edilmiş ve sağlık sektörü 2020 yılında ciddi büyüme göstermemesine karşın çok ciddi finansal krizlerle karşı karşıya kalmamıştır.

Çalışmamız kapsamında Türkiye'de faaliyet gösteren ve Hissleri Borsa İstanbul'da işlem gören ilaç tedarikçilerinden biri olan EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.'nin finansal tabloları incelenmiş ve sektörün diğer Borsa İstanbul'da işlem gören şirketleri olan Deva Holding, Lokman Hekim Sağlık A.Ş, MLP Sağlık Hizmetleri A.Ş, Seyitler Kimya A.Ş ve Türk İlaç A.Ş ile karşılaştırılarak değerlendirmeler yapılmıştır. Buna göre, EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş., 2019 yılında satışlarında bir büyüme gerçekleştirmiş ve pandemi kısıtlamaları başlayıncaya kadar (Mart 2020) bu büyüme performansına devam etmiştir. Kısıtlamaların başlamasıyla birlikte sağlık hizmetine olan talepte azalma olmuş ve 2020 yılı sonundaki satışlarındaki büyüme sadece %3,65 olarak gerçekleşmiştir. Bu tutar yıllık üretici fiyat endeksi artışı olan %25'in altında kalmıştır. Satışların beklenen düzeyde artmaması, EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,'nin brüt karlılık ve esas faaliyetlerinden de etkisini göstermiş ve 2019 yılında %36,01 alan brüt kâr marjı ve %14,32 olan esas faaliyet kâr marjı, 2020 yılında sırasıyla %33 ve %11,90'a kadar düşmüştür. Buna karşın likidite ve borçluluk oranlarında ise önemli bir değişiklik olmamıştır.

Diğer taraftan EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş.,'nin hisse performansları incelendiğinde fiyat / Kazanç oranının pandemi sürecinde başlamasıyla birlikte düşüş eğilimine girdiği ve 2020 Haziran döneminden sonra bir toparlanma sürecine başladığı görülmektedir.

Bu çalışmada COVID-19 pandemisinin Türk ilaç ve sağlık sektörüne etkisi araştırılmıştır. Bu araştırmayı yaparken EİS Eczacıbaşı İlaç A.Ş referans şirket alınarak Borsa İstanbul'a açık diğer ilaç ve sağlık firmaları ile karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak araştırma kapsamındaki firmalar incelendiğinde sağlık ve ilaç sektörünün genel olarak pandemiden etkilenmesine karşın güçlü finansal yapıları sayesinde finansal performanslarında önemli bir kayıp yaşamamışlardır. Bu kaybı yaşamamalarındaki en büyük etken kurumsal yönetim ve

kurumsal risk politikasının etkin bir biçimde yürütmeleridir. Bu bağlamda, firma dışından kaynaklanan afet ve şoklar karşısında, kurumsal yönetim ve kurumsal risk politikasının etkin planlanıp yürütülmesi, firmaların sürdürülebilir büyümeleri açısından ilerde beklenmeye krizlere karşı önemli bir rol oynayacaktır. Ayrıca çalışmamız, COVID 19 pandemisinin sektörel bazda şirketlerin finansal performansa etkilerini araştırarak çalışmalara bir referans olacaktır.

KAYNAKLAR

- Akbal, Hazal (2020), "Covid-19 Pandemisinin Sağlık Tedarik Zincirine Kamçı Etkisi", Kesit Akademi Dergisi, 6(25), ss.181-192.
- Akkaya, Bülent (2020), "Covid-19 Pandemi Sürecinde Sağlık Kurumu Yöneticilerinin Dinamik Yetenekleri Ve Sürdürülebilirlik Alguları", Yönetim Bilimleri Dergisi, 18(38), ss.943- 960.
- Ateş, Hamza - Kırılmaz, Harun. (2020), "COVID-19 Pandemisinde Türk Sağlık Sisteminin Performansı", Online International Conference of COVID-19 (Concovid), Tam Metin Bildiriler Kitabı – Sosyal Bilimler, 12-13-14 Haziran 2020 , ss.71-85
- Bağcı, Ebru - Uzun Cansu - Bostan, Aziz (2020), "Covid-19 ve Sağlık Turizmi", Journal Of Awareness, 5(3), ss.331-348.
- Boyaçlı, İsrail (2020), "Türkiye Sağlık Sisteminin Dönüşümü (2003-13): COVID-19 Pandemisi İle Mücadele Sürecinde Sağlık Reformlarına Yeniden Bakış", İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Özel Ek, 19(37), ss.59-80
- Çevirme, Ayşe - Kurt, Aylin (2020), "Covid-19 Pandemisi Ve Hemşirelik Mesleğine Yansımaları", Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 7(5), ss.46-52.
- Çınar, Fadime - Özkaya, Berrin (2020), "Koronavirüs (COVID-19) Pandemisinin Medikal Turizm Faaliyetlerine Etkisi", Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi, 2(2), ss.35-50.
- Hıdıroğlu, Duygu (2020), "Sağlık işletmeleri Yönetimi COVID-19 Salgın Döneminde Biyomedikal Arama Motorları Verilerinin Kıyaslama Analizi", İktisadi ve İdari Yaklaşımlar Dergisi, 2(1), ss.17-30.
- KAP, <https://www.kap.org.tr/tr/sirket-bilgileri/ozet/939-eis-eczacibasi-ilac-sinai-ve-finansal-Yatirimlar-Sanayi-Ve-Ticaret-A-S>, (Erişim Tarihi: 27 Şubat 2021)
- Nakışçı Kavas, Burçak - Develi, Abdülkadir (2020), "Çalışma Yaşamındaki Sorunlar Bağlamında Covid-19 Pandemisinin Kadın Sağlık Çalışanları Üzerindeki Etkisi", Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi, (2), ss.84-112.
- Saatçi, Esra (2020), "COVID-19 Pandemisi Ve Sağlık Çalışanları: Yaşatmak Mı Yaşamak Mı?", Türkiye Aile Hekimliği Dergisi, 24(3), ss.153-166.

Tekin, Bilgehan (2020), “Covid-19 pandemisi döneminde ülkelerin covid-19, sağlık ve finansal göstergeler bağlamında sınıflandırılması: hiyerarşik kümeleme analizi yöntemi”, Finans Ekonomi Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(2), ss.336-349.

Van den Broucke, Stephan. (2020), “Why health Promotion Matters to the COVID-19 Pandemic, And Vice Versa”, Health Promotion International, 35(2), pp.181-186

Eczacıbaşı Yatırım Holding Ortaklığı A.Ş. (2020), Çalışma Raporu,
<https://www.eczacibasi.com.tr/Media/Upload/637511774037618900.pdf> (Erişim Tarihi: 27 Şubat 2021)

